

Aanpak

duurzaam
gemeentelijk
vastgoed

2021

gemeente
Noordwijk

Zaaknummer : 125687

Onderwerp : Aanpak duurzaam gemeentelijk vastgoed 2021

Datum : 22 juli 2021

Steller :

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Landelijke doelstellingen en regelgeving	5
1.1 Landelijke doelstellingen	5
1.2 Regelgeving	5
2. Gemeentelijk vastgoed en verduurzaming	6
2.1 Algemeen	6
2.2 Routekaart	6
2.3 Technisch beheer en onderhoud	7
2.4 Plaats in de organisatie	7
2.5 Beleidsaspecten	7
3. Energiebeheer	8
3.1 Algemeen	8
3.2 Principes volgens de Trias energetica	9
4. Projecten in het kader van duurzaam gemeentelijk vastgoed	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Voorwaarden om succesvol te verduurzamen	10
4.3 Gerealiseerde projecten in het kader van duurzaamheid	11
4.3.1 Energiebeheer - Slimme meters (2017-2020)	11
4.3.2 Elektronische factuurcontrole 2020	14
4.3.3 Opwekking van duurzame energie 'Elke dag een Zondag in Noordwijk'	14
4.3.4 Renovatie gymzalen (2015-2019)	14
4.3.5 Onderwijsgebouwen (2018)	15
4.4 Onderhanden projecten in het kader van duurzaamheid	16
4.4.1 Gemeentehuizen Voorstraat en Herenweg (2010-2021)	16
4.4.2 De Duinpan (2021)	16
4.4.3 Theater gebouw 'De Muze' (2021)	16
5. Besparingsambitie 2020-2023	17
5.1 Vervolg acties	19
6. Samenvatting	20

Inleiding

De ambitie van de gemeente Noordwijk is om in 2050 CO²-neutraal te zijn. Verduurzaming van de energievoorzieningen inclusief energiebesparing is daarom topprioriteit in het duurzaamheidsbeleid.

Op 27 september 2017 heeft de gemeente het Energieakkoord Holland Rijnland ondertekend met als doel om in 2050 een energie neutrale regio te zijn. Dat houdt in dat in 2050 80% van het energieverbruik in eigen regio wordt opgewekt. De resterende 20% wordt ingevuld door onder andere restwarmte of geothermie uit de nabijheid van onze regio. Daarnaast dient er substantieel bespaard te worden op het huidige energiegebruik.

In de afgelopen jaren hebben we er aan gewerkt om de ambitie van de gemeente waar te maken voor wat betreft het gemeentelijk vastgoed. Diverse inspanningen vinden plaats op het gebied van duurzaamheid en er zijn ook concrete resultaten geboekt.

In deze notitie wordt ingegaan op de stand van zaken van het gemeentelijk vastgoed en de aanpak om deze verder te verduurzamen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1, beschrijft de wet- en regelgeving met betrekking tot vastgoed.

Hoofdstuk 2, gaat in op de vastgestelde uitgangspunten inzake het gemeentelijk vastgoed en de werkwijze in Noordwijk van het planmatig bouwkundig onderhoud en periodieke renovatie van de eigen gebouwen.

Hoofdstuk 3, voor het gemeentelijk energie beheer worden de principes van de Trias energetica gehanteerd. Er wordt ingegaan op de aanpak om voor alle gebouwen energiemonitoring mogelijk te maken en de acties om verdere energiebesparingen te realiseren.

Naast de structurele en planmatige aanpak van de bestaande gebouwen, worden ook projecten met betrekking tot duurzaamheid gerealiseerd.

In hoofdstuk 4 wordt beschreven dat er gewerkt wordt met de handvatten uit het rapport Agenda.nl. De gerealiseerde projecten in de afgelopen jaren worden benoemd. Ook wordt ingegaan op de nu lopende projecten.

In hoofdstuk 5 wordt de relatie gelegd met de besparingsambities 2021-2023.

In hoofdstuk 6 treft u de samenvatting van deze notitie.

1. Landelijke doelstellingen en regelgeving

1.1 Landelijke doelstellingen

Er wordt gestreefd naar:

- een energieneutraal gebouwde omgeving in 2050 conform de Europese afspraken;
- energieneutrale nieuwbouw van overheidsgebouwen vanaf 2019;
- een reductie van 50% van het gebruik van primaire grondstoffen in 2030

1.2 Regelgeving

Ten aanzien van energiebesparing in utiliteitsgebouwen zijn de volgende regels van kracht:

A. Energielabel utiliteitsbouw verplicht

Bij verkoop, verhuur of oplevering van utiliteitsgebouwen is sinds 1 januari 2008 een geldig energielabel verplicht. Het energielabel is maximaal 10 jaar geldig en geldt voor de volgende utiliteitsgebouwen:

- Onderwijs, zoals scholen en universiteiten
- Publieke functies, zoals bibliotheken, gemeentehuizen, vergadercentra
- Gezondheidszorg, zoals ziekenhuizen, verpleeghuizen, verzorgingshuizen
- Kantoorfuncties, zoals gebouwen gemeentehuizen die via een entree/hal/balie toegankelijk zijn voor publiek)
- Sport, zoals sportscholen, stadions, zwembaden

Voor publiek toegankelijke gebouwen van gemeenten met een minimale grootte van 250 m², is altijd een energielabel verplicht. Het energielabel moet zichtbaar worden opgehangen.

B. Label C-verplichting kantoren

De verplichting houdt in dat zowel publieke als private gebouwen met een kantoorfunctie, uiterlijk 1 januari 2023 een energielabel C dienen te hebben. De verplichting geldt dan voor het hele gebouw. Monumenten worden (vooralsnog) uitgezonderd van deze verplichting.

De label C verplichting geldt voor kantoren, maar niet wanneer het gaat om een

- kantoorgebouw kleiner dan 100 m²;
- kantoor(ruimte) in gebruik als nevenfunctie (minder dan 50% van het gebruiksoppervlak);
- monument (rijks, provinciaal of gemeentelijke), met uitzondering van beschermde stads- en dorpsgezichten;
- kantoorgebouw dat binnen 2 jaar wordt gesloopt, getransformeerd of onteigend;
- pakket aan maatregelen dat moet worden genomen om aan die verplichting te voldoen, waarbij de terugverdientijd 10 jaar of langer zal zijn.

C. Bouwbesluit 2012

In de wijziging van het Bouwbesluit 2012 wordt gesteld dat nieuwe gebouwen, waarvan de overheid eigenaar is en waarin overheidsinstanties zijn gevestigd, na 31 december 2018 bijna energieneutraal moeten zijn (BENG). Voor nieuwe overheidsgebouwen geldt dat aanvragen van de omgevingsvergunning vanaf 1 januari 2019 moeten voldoen aan de BENG-eisen.

2. Gemeentelijk vastgoed en verduurzaming

2.1 Algemeen

De gemeentelijke gebouwen zijn alle gebouwen die in gemeentelijk bezit zijn; gebouwen die door de gemeente zelf gebruikt worden en de gebouwen die de gemeente verhuurt (meestal gaat het hierbij om maatschappelijk vastgoed).

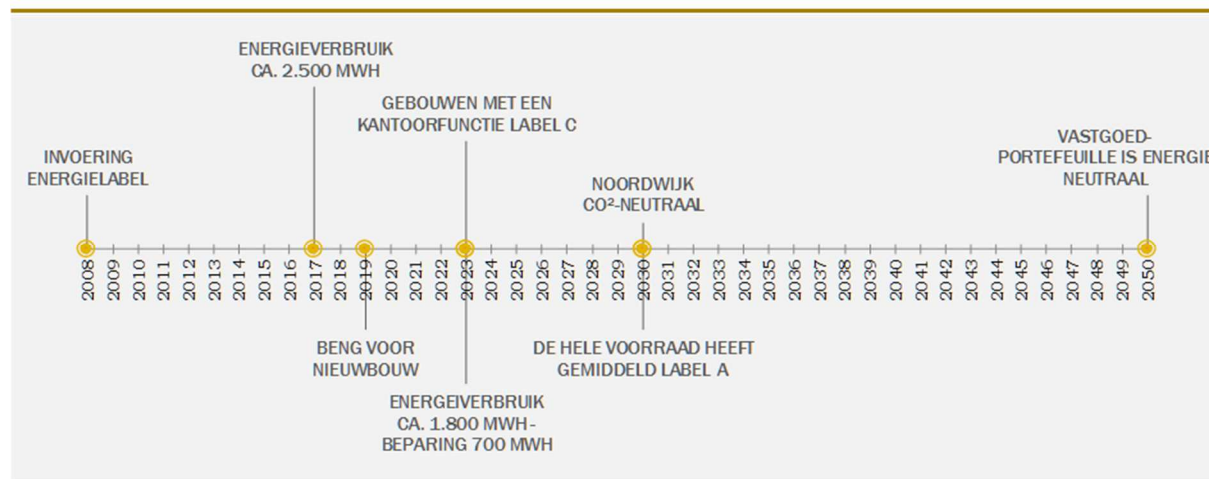
De gemeente Noordwijk bezit momenteel circa 72 gebouwen. Deze gebouwen variëren in grootte en worden voor diverse doeleinden gebruikt en ingezet. Het betreft gebouwen voor de gemeentelijke organisatie, sport, onderwijs, sociaal culturele doeleinden, gebouwen binnen een grondexploitatie en/of strategisch aangekochte panden. De energielabels van deze gebouwen variëren van label A tot en met G (zie bijlage 1).

Voor de dienstgebouwen en de bedrijfsverzamelgebouwen koopt de gemeente groene energie in en is daarmee in principe klimaatneutraal. De uitdaging ligt hier in energiebesparing en duurzame energieopwekking met bijvoorbeeld zonne-energie.

2.2 Routekaart

Onderstaande tijdlijn wordt gehanteerd voor de duurzaamheidsdoelen tot 2050. Sinds 2008 treffen wij duurzaamheidsmaatregelen op natuurlijke momenten. Dit maakt onderdeel uit van het meerjarenonderhoudsplan. Bij renovatie staan de einddoelen centraal. Gemiddeld worden de gebouwen eens per 30 jaar gerenoveerd. Tot 2050 is de planning dat elk gebouw één keer wordt gerenoveerd. Dat moment zal zo goed mogelijk worden benut om de einddoelen te halen.

Figuur 1 Routekaart verduurzamen gemeentelijk vastgoed

2.3 Technisch beheer en onderhoud

Vanwege natuurlijke en mechanische invloeden of door gebruik is bij vastgoed sprake van slijtage. Om toch te garanderen dat het gebouw of de gebouwdelen in stand blijven, zijn onderhoudsactiviteiten noodzakelijk. Het onderhoud kan gericht zijn op: bouwkundige voorzieningen, technische voorzieningen, vaste inrichting en/of terreinvoorzieningen.

Er wordt planmatig gewerkt aan de hand van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) per gebouw. Voor dit onderhoud is de voorziening “Meerjarenonderhoudsplannen gebouwen” ingesteld. Naast de technische kant van het onderhoud wordt heel bewust rekening gehouden met de toekomstvisie van het gebouw.

Sinds 2008 wordt ook het verduurzamen van de gebouwen betrokken bij het planmatige onderhoud.

Dat betekent dat het vastgoed op basis van de principes van Trias energetica (zie ook 3.2) in eerste instantie wordt geïsoleerd (daken, vloeren en beglazing). Daarnaast wordt het gebouw energie zuiniger gemaakt door het aanbrengen van ledverlichting en het optimaliseren van de aanwezige installaties.

Resultaat:

Met deze aanpak wordt bereikt dat de gebouwen stelselmatig worden verduurzaamd. Voor 60% van de gebouwen*¹ is in 2020 het energielabel C al bereikt.

N.B. een aantal panden heeft momenteel geen label, deze worden op korte termijn opgesteld.

*¹ schoolgebouwen en gebouwen waar label niet van toepassing zijn hierbij niet betrokken.

2.4 Plaats in de organisatie

Het beheer en onderhoud van alle gemeentelijke gebouwen in Noordwijk is ondergebracht bij het Team Onroerende Zaken. Naast beheer en onderhoud vindt binnen dit team ook de verhuur plaats van diverse gemeentelijke panden en zijn aan- en verkopen van gemeentelijk vastgoed juridisch belegd. Tevens wordt binnen dit team de contractenbank (Vastgoed Beheer Systeem) beheerd waardoor alle gegevens van de gemeentelijke gebouwen op een centrale plaats beschikbaar zijn. Gewerkt wordt nog aan verdere professionalisering van dit systeem door een koppeling met onder meer het financiële systeem van de gemeente.

2.5 Beleidsaspecten

Naast de technische conditie en de noodzaak van onderhoud van de gebouwen dient er rekening gehouden te worden met de wettelijke kaders rondom het eigendom en gebruik van gebouwen. Een belangrijke ontwikkeling van de laatste jaren is de toename aan gebouwaanpassingen vanuit wet- en regelgeving zoals duurzaamheid, brandveiligheid, ARBO, volksgezondheid en milieu, veranderend gebruik en functieverbetering en overige beleidsaspecten zoals functionaliteit van het gebouw, esthetica, toegankelijkheid, monumentaal karakter.

Met het vaststellen van de ‘Nota Vastgoedbeleid, gemeente Noordwijk’ (NT psva, 13 februari 2017) zijn de gemeentelijke uitgangspunten voor het vastgoedmanagement beschreven. De vastgoedportefeuille en de noodzaak tot onderhoud zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

3. Energiebeheer

3.1 Algemeen

Duurzaamheid, milieu en energiebeheer hebben veel aandacht en gaan de komende jaren nog meer aandacht krijgen en zijn van invloed op gebouwinvesteringen en onderhouds- en beheerkosten.

Duurzaam beheer speelt dan ook een steeds belangrijkere rol, zie ook het klimaatakkoord tussen de gemeenten die aangesloten zijn bij Holland Rijnland. Energiebeheer in de gemeentelijke gebouwen is een onderdeel hiervan.

Met de uitvoering van verduurzamingsmaatregelen is rekening gehouden in de MJOP's. Er wordt een percentage van de geplande onderhoudskosten gereserveerd om een aantal gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Deze maatregelen worden vaak gecombineerd met onderhoudswerken die toch al plaatsvinden.

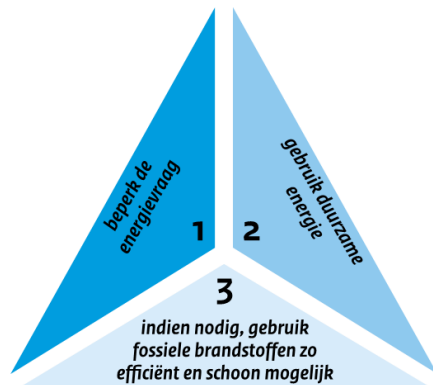
De scope van het energiebeheer omvat alle energieverbruiken die gemeente voor eigen consumptie inkoopt. Dit reikt verder dan alleen gemeentelijke gebouwen. Het betreft ook het verbruik van (riool)gemalen, openbare verlichting, evenement kasten, etc.

Met betrekking tot het thema energiebeheer. De gemeente is enerzijds grootverbruiker van energie, anderzijds heeft de gemeente doelstellingen die gericht zijn op verduurzaming.

Het voornemen is dan ook om in de lijn van het klimaatakkoord het energiebeheer te professionaliseren, waardoor er actief op het energieverbruik gestuurd kan worden. Voor het ontwikkelen van energiebeheer gemeentelijke gebouwen is eveneens een percentage van de onderhoudskosten opgenomen.

3.2 Principes volgens de Trias energetica

Voor het behalen van landelijke - en regionale doelen zetten we in op maatregelen die gebaseerd zijn op de principes van de Trias energetica:

1. **Beperk de energievraag - Energie besparen**

Door te isoleren, te verslimmen, actief te sturen op energieverbruik, installaties optimaal te laten functioneren en de gebouwen efficiënt te gebruiken maken we ons vastgoed in eerste instantie energiezuiniger.

2. **Gebruik duurzame energie - Opwekken van hernieuwbare energie rond onze eigen gebouwen.**

Het restant aan benodigde energie gaan we zoveel mogelijk opwekken op onze gebouwen door middel van zonnepanelen. Gebruik van restwarmte zoals toepassen van warmteterugwinning, toepassing van warmtepompen en slim energiebeheer door functies te combineren.

3. **Indien nodig gebruik fossiele brandstoffen zo efficiënt en schoon mogelijk - Groen inkopen**

Het restant aan benodigde energie, dat we niet met de eerste twee maatregelen kunnen ondervangen, kopen we groen in.

De plannen om de doelstellingen te bereiken worden verder geconcretiseerd wanneer dat mogelijk is, bijvoorbeeld als gevolg van innovaties en/of gunstige marktomstandigheden.

De gemeentelijke routekaart is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- het ontwikkelen van een aanpak per object.
- sturen op zowel de energielabels als op het werkelijk energieverbruik.
- verduurzamen zoveel mogelijk op natuurlijke momenten. Op deze momenten worden activiteiten gebundeld. Hiermee beperken we kosten, verspillen we geen materialen (circulair),
- het optimaliseren van het onderhoud op basis van een haalbare jaarplanning van de grote renovaties en daarbij de duurzaamheidsdoelen centraal te stellen.
- de verduurzamingsmaatregelen die in het activiteitenbesluit -Erkende maatregelenlijst energiebesparing (EML)- zijn genoemd met een terugverdientijd van maximaal 5 jaar, worden bij een gasverbruik boven 30.000 m³ en een elektriciteitsverbruik boven 25.000kWh, bij het eerstvolgende natuurlijke vervangings- moment doorgevoerd.

4. Projecten in het kader van duurzaam gemeentelijk vastgoed

4.1 Algemeen

Naast het structureel en planmatig verduurzamen van het bestaand vastgoed, worden ook initiatieven genomen om projecten te realiseren die bijdragen aan de duurzaamheidsambities van de gemeente. Zo is onder andere ook aandacht besteed aan de interne organisatie met betrekking tot het gemeentelijk vastgoed.

4.2 Voorwaarden om succesvol te verduurzamen

In een onderzoeksrapport¹ welke is opgesteld in opdracht van Agentschap NL worden onderstaande voorwaarden genoemd om succesvol het gemeentelijk vastgoed te kunnen verduurzamen. Met succes wordt bedoeld dat de duurzame ambities van gemeenten daadwerkelijk gerealiseerd worden.

Voorwaarden uit het rapport van Agentschap NL:

1. Ten eerste moeten **generieke duurzame ambities**, bijvoorbeeld energieneutraal in 2020, **vertaald worden naar concrete ambities voor het gemeentelijk vastgoed**, bijvoorbeeld gemeentelijk vastgoed minimaal label B in 2018 en minimaal label A in 2020.
2. Ten tweede is inzicht vereist in de kansen en mogelijkheden voor het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed: **wat is de huidige staat van het gemeentelijk vastgoed** (registratie panden, energiegebruiken, huur- en beheercontracten), **wat zijn de lange termijn plannen met de panden, op welke punten moeten de panden verbeterd worden om de ambities te halen en wat zijn de kosten om dit te realiseren?**
3. Ten derde moet de gemeentelijke organisatie geschikt zijn om de beoogde verduurzamingsstrategie uit te kunnen voeren. Dit betekent dat er bestuurlijk, ambtelijk en maatschappelijk draagvlak nodig is. **Centralisatie van vastgoedbeheer is een voorwaarde.** De schotten tussen afdelingen die betrokken zijn bij het vastgoed, moeten naar beneden. De interne samenwerking moet worden geïntensiveerd. Maar ook de samenwerking met externe partijen moet van karakter veranderen. De traditionele opdrachtgever - opdrachtnemer relatie moet plaatsmaken voor partnerschap en gedeelde verantwoordelijkheid.
4. De vierde voorwaarde ligt in het verlengde hiervan. **Denken vanuit Total Cost of Ownership is vereist.** Bij het nemen van beslissingen over vastgoed moet naar de kosten van de hele levenscyclus van panden gekeken worden.
5. De vijfde voorwaarde is dat er een financiële oplossing moet worden gevonden. Het realiseren van de ambities kost per definitie extra investeringsbudget.

Hieronder zijn diverse projecten beschreven welke reeds gerealiseerd zijn, de resultaten die daarmee geboekt zijn en projecten welke momenteel worden gerealiseerd. Deze projecten zijn opgepakt in de lijn met de bovengenoemde voorwaarden. Voor wat betreft de centralisatie van vastgoedbeheer wordt hier verwezen naar paragraaf 2.4 waar staat beschreven hoe dit vormgegeven is binnen de organisatie.

4.3 Gerealiseerde projecten in het kader van duurzaamheid

4.3.1 Energiebeheer - Slimme meters (2017-2020)

Het professionaliseren van het energiebeheer is punt van aandacht.

Voor actief duurzaam energiebeheer is monitoring van het energieverbruik de eerste stap.

Het project Slimme meters realiseert een digitale monitoringsomgeving van alle energieconsumptie van de gemeente Noordwijk zelf, maakt deze inzichtelijk, verschaft de uitgangssituatie voor financiële monitoring en de effectmeting van verduurzaming. Deze stap is noodzakelijk als basisvoorwaarde voor het voorgenomen te ontwikkelen energiebeheer van de gemeente.

Achtergrond project

De gemeente Noordwijk wil de totale energieconsumptie transparant gemonitord hebben tegen lage kosten. De benutting van slimme meters en een daaraan gekoppelde portal voor informatie maakt de monitoring eenvoudig, levert actuele betrouwbare informatie en maakt resultaatmonitoring van verduurzaming mogelijk.

De gemeente onderscheidt op hoofdlijnen volgende clusters van meters c.q. energieconsumptie.

- A. Openbare Verlichting
- B. Riool- en pompgemalen
- C. Gemeentelijke gebouwen
- D. Parkeermeters
- E. Diverse buitenkasten ten behoeve van evenementen, markt, etc.

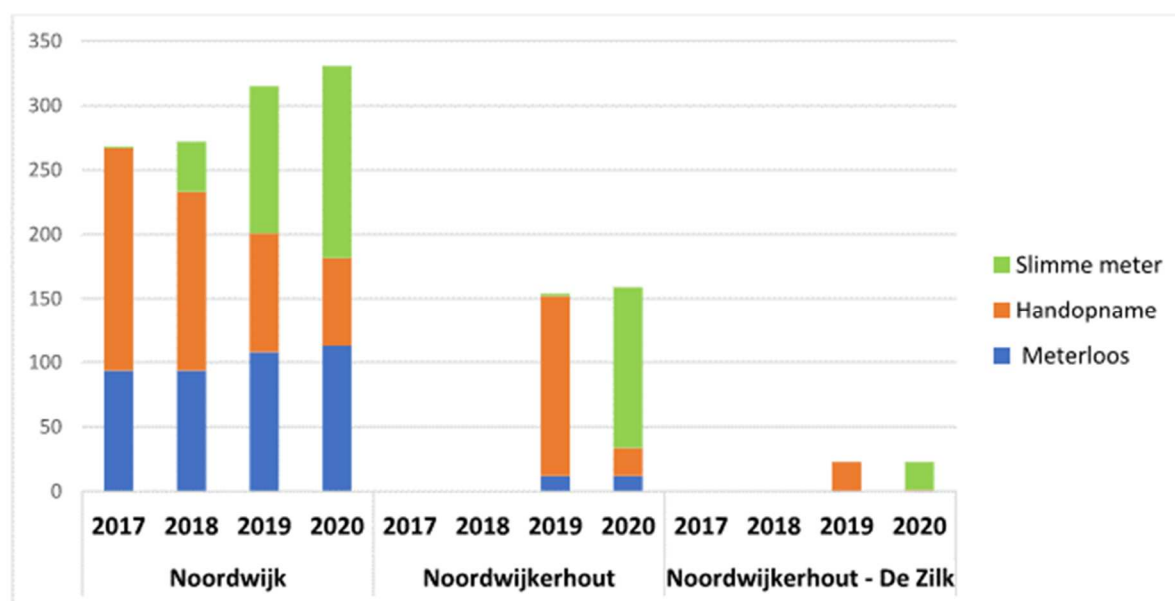
Project doelstellingen

- Het project realiseert de implementatie van de zogeheten Slimme meters voor alle gas en elektra aansluitingen die bij de gemeente Noordwijk in beheer zijn.
- Het project realiseert de aansluiting van deze metergegevens naar een control- en managementomgeving waarin de totale energieconsumptie van de gemeente op meter-, clustereigenaar- en totaalniveau gemeten kan worden.
- Na afronding van het project geldt ten aanzien van energieconsumptie en de kosten een werkpraktijk van “no surprises”.
- Het project is randvoorwaardelijk voor de ambitie van de gemeente om te werken met de principes van de Trias energetica.

Omvang

Het project heeft betrekking op circa **545 meterlocaties**. Het project is nog lopende; momenteel zijn 76% van de meters vervangen. Het plaatsen van de nieuwe slimme meters gaat sinds maart 2020 moeizaam, aangezien de netbeheerder het project door onbekende reden heeft stil gelegd. Overleg met de netbeheerder is gaande om zo spoedig mogelijk weer verder te kunnen gaan met de transitie naar slimme meters.

Grafiek 1 Aantallen energiemeters per opnamesoort

De 388 bemeterde aansluitingen verhouden zich als volgt

Tabel 1 aantal slimme meters

Jaar	2017	2018	2019	2020	
Handopname	173	139	256	92	24%
Slimme meter	1	39	116	296	76%
Eindtotaal	174	178	372	388	

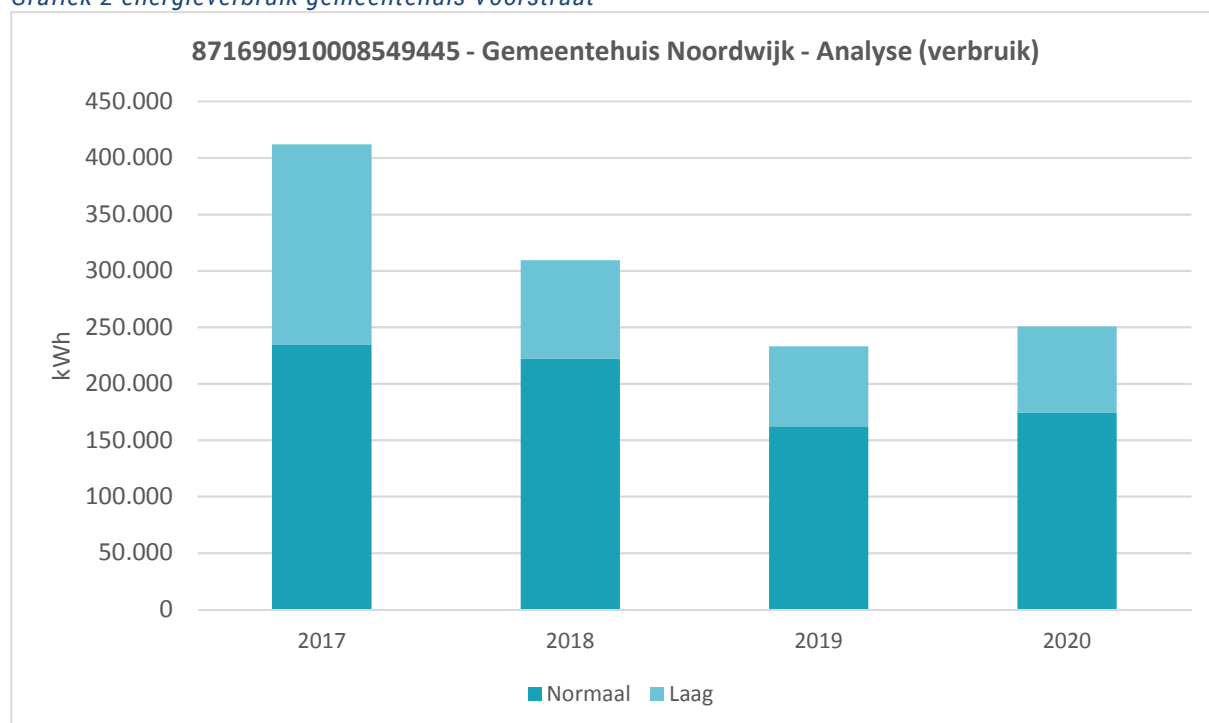
Met energiemonitoring brengen we energiestromen in een gebouw in kaart. Daarmee kunnen we onnodig energieverbruik opsporen en het succes van besparende maatregelen vaststellen. Energiemonitoring en de analyse van energiedata zijn de basis voor duurzaam energiemanagement.

Energiemonitoring bestaat uit het:

- verzamelen en analyseren van data vanuit de hoofdmeters;
- bepalen van het verbruiksprofiel per object;
- opsporen van afwijkingen in verbruik;
- controleren van kloktijden installaties en klimaatregelingen;
- bijstellen van aansluitvermogen en gecontracteerd vermogen;
- definiëren van maatregelen en berekenen van potentiële energiebesparing;

Als voorbeeld treft u hieronder een grafiek van de energiemonitoring van het Gemeentehuis Noordwijk, Voorstraat.

Grafiek 2 energieverbruik gemeentehuis Voorstraat

Door wijziging van instellingen van de luchtbehandelingskasten en toepassen van ledverlichting zien we een sterke daling van het elektraverbruik in de periode van 2017 tot en met 2019. Ook gedurende de dag is het energieverbruik afgenomen.

Energiebeheer en coördinatie ervan

De kern van energiemanagement is zorgdragen voor de juiste basisinformatie. In het energiemanagementsysteem worden alle aansluitingen goed beheerd en de informatie correct bewaakt.

Het verslimmen van de energie meters

Veel aansluitingen hebben nu een slimme meter, die ook daadwerkelijk de energiedata doorlevert. Deze energiedata komen nu grotendeels automatisch binnen in de monitoringsapplicatie.

Resultaat:

In de afgelopen jaren hebben we een paar grote stappen gemaakt met het energiemangement. Naast het stellen van enkele belangrijke doelstellingen, zijn we ook bezig met het doorvoeren van besparingen in gebouwen. Voorbeelden hiervan zijn het opnieuw inregelen van de installaties en aanbrengen ledverlichting, duurzame installaties, etc..

4.3.2 Elektronische factuurcontrole 2020

De energiefacturen worden vanaf 01-01-2020 elektronisch gecontroleerd. Dit houdt in dat de energieleverancier XML facturen naar het energieportaal van de gemeente stuurt. Op basis van de uitgelezen data van de slimme meters wordt elke factuur automatisch op juistheid van de verbruiken en de tarieven gecontroleerd. Daarna worden de facturen voorzien van de financiële coderingen doorgestuurd naar de financiële administratie.

De factuurboekingen hoeven nu niet meer per afdeling worden gedaan, maar kunnen in één keer via afdeling financiën worden verwerkt. De automatische controle zorgt voor de inhoudelijke correctheid van de facturen. Deze automatisering bespaart veel tijd voor de organisatie.

Resultaat:

Met het stroomlijnen van de energiefacturen via het energieportal is de factuurcontrole geautomatiseerd. Daarmee is een grote efficiencyslag gemaakt. Bovendien weten we zeker dat er niet teveel wordt betaald.

4.3.3 Opwekking van duurzame energie 'Elke dag een Zondag in Noordwijk'

Een aantal gemeentelijke gebouwen zijn onderzocht of de opwekking van zonnestroom neutraal, geschikt of zeer geschikt is. Hierbij is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd, waarbij voor een aantal door de gemeente aangewezen (semi-)gemeentelijke gebouwen is onderzocht of de plaatsing van zonnepanelen rendabel is. Hierbij was de vraag om zowel de technische mogelijkheden als het financiële rendement van een installatie in kaart te brengen.

Resultaat:

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn drie gymzalen voorzien van in het totaal 112 pv-panelen. Daarnaast zijn diverse zonnepanelen projecten bij scholen en bij verenigingen in gemeentelijke gebouwen ondersteunt.

4.3.4 Renovatie gymzalen (2015-2019)

De vier gymzalen in eigendom van de voormalige gemeente Noordwijk (Stijntjesduinstraat, Hoogwakersbosstraat, Binnenhof en Vinkenveld) zijn verder verduurzaamd.

De zalen zijn voorzien van ledverlichting, zonnepanelen, zonnecollectoren (ten behoeve van warmwater en CV), voorzien van HR++ glas, daglichtregeling en zijn voorzien van verbeterde dakisolatie. Het energieverbruik kan digitaal gemonitord worden door de huurder.

Warmwater

Per gymzaal zijn er 4 zonnecollectoren toegepast ten behoeve van warmwater, hierdoor wordt koud water (voor)verwarmd waarbij gasbesparing wordt gerealiseerd, met name in de zomer en in het tussenseizoen is het rendement hoog. Ook zijn er automatische spoelsystemen aangebracht ter voorkoming van legionella. Voorheen werden in deze zalen de leidingen handmatig gespoeld.

Luchtbehandelingskasten

In de zalen zijn de luchtbehandelingskasten vervangen door kasten met warmteterugwinning en door het toepassen UV-stralingskachels is de 'capaciteit' van de kasten aangepast.

Verlichting

De interne verlichting is vervangen door zuinige ledverlichting met bewegings- en daglichtsensoren (deze dimmen het licht bij voldoende daglicht).

Resultaat:

Drie van de vier gymzalen hebben nu een energielabel A. Voor de gymzaal Strandplevier dient het label (nu C) nog geactualiseerd te worden.

4.3.5 Onderwijsgebouwen (2018)

In Noordwijk is al veel gebeurd op het gebied van duurzaamheid in de schoolgebouwen. Tot 1 januari 2015 heeft de gemeente bij het regulier onderhoud structureel ingezet op kwaliteitsverbetering en duurzaamheid zijn de schoolgebouwen. De rijkssubsidie "Verbetering binnenklimaat huisvesting primair onderwijs 2009" heeft de gemeente optimaal benut ten behoeve voor kwaliteitsverbetering van de gebouwen.

In 2014 heeft de raad besloten om schoolbesturen de mogelijkheid van een geldlening te geven met als doel het treffen van energie besparende en energie opwekkende maatregelen te stimuleren. Vooraf aan dit besluit is intensief overlegd met de schoolbesturen. Team Bouwkunde heeft alle besturen geadviseerd over mogelijke maatregelen en de terugverdien capaciteit.

Integraal huisvestingsplan onderwijs

In 2018 is het Integraal huisvestingsplan onderwijs 2018-2033, gemeente Noordwijk vastgesteld. Hierin is voor 6 schoolgebouwen een renovatie of eventueel vervangende nieuwbouw gepland. Deze gebouwen zullen achtereenvolgens verduurzaamd worden binnen de mogelijkheden van het gebouw. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de aanpak, Team Bouwkunde geeft hierbij professioneel advies.

Mogelijkheden voor verduurzaming van de gebouwen zijn voornamelijk te vinden in:

a) het aanbrengen van zonnepanelen.

In 2014 heeft de gemeente veel aandacht besteed aan het adviseren over de mogelijkheden voor het aanbrengen van zonnepanelen. Twee schoolbesturen hebben hier destijds hun voordeel mee gedaan. Later in 2020 hebben enkele besturen ook meegedaan met het project "Schooldakrevolutie" en via die weg zonnepanelen op enkele schooldaken laten plaatsen.

b) het monitoren van energieverbruik.

In 2019 is ingezet op het monitoring van het energieverbruik. De ODWH heeft voor de betreffende schoolgebouwen energiemonitoring aangeboden en advies uitgebracht over het treffen van energiemaatregelen.

c) het aanbrengen van ledverlichting.

Voor de schoolgebouwen, die niet binnen acht jaar gerenoveerd worden en heeft de gemeente een tegemoetkoming toegekend voor de uitvoering van een verlichtingsplan in 2019. Voor die gebouwen is daarmee in 2019 een verbeteringslag gemaakt. Met het cofinancieringsbedrag zijn energiebesparende maatregelen uitgevoerd door het aanbrengen van ledverlichting en sensoren.

Resultaat:

Via het Integraal huisvestingsplan onderwijs worden de gebouwen planmatig bouwkundig en technisch geactualiseerd. Team Bouwkunde brengt professioneel advies uit en wordt betrokken bij aanpassingen en verbeteringen van de gebouwen.

4.4 Onderhanden projecten in het kader van duurzaamheid

4.4.1 Gemeentehuizen Voorstraat en Herenweg (2010-2021)

In het gemeentehuis zijn in de loop van de tijd diverse energiemaatregelen uitgevoerd met veel succes. We hebben veel synergievoordelen behaald met door een integrale aanpak waarbij energieverbruik is verlaagd en gebruikerscomfort verhoogd. Hierbij hebben we de CV- ketels vervangen voor HR-ketels gecombineerd met luchtbehandelingskasten waarbij lucht wordt verwarmd en gekoeld door warmtepompen en verse aanvoerlucht wordt voorverwarmd door middel van warmte terugwinning. Hiernaast is de dakisolatie vervangen voor isolatie met veel hogere isolatiewaarde. Ook is de verlichting grotendeels vervangen voor ledverlichting. Voor de gemeentehuizen zijn SDE+ subsidies aangevraagd om zonnepanelen te plaatsen en is beschikking tot subsidieverlening ontvangen.

4.4.2 De Duinpan (2021)

Ook voor het dorps huis De Duinpan is SDE+ subsidie aangevraagd om zonnepanelen te plaatsen. De beschikking tot subsidieverlening is ontvangen. Hiernaast gaan we de installaties optimaliseren.

4.4.3 Theater gebouw 'De Muze' (2021)

Het gebouw De Muze is gekocht c.q. overgedragen aan de gemeente. De Muze is een groot gebruiker van energie en beschikt over een groot dak. Hiervoor is onlangs een SDE+ subsidie aangevraagd om circa 200 zonnepanelen met een vermogen van ca. 65 MWh te plaatsen. De beschikking tot subsidieverlening is ontvangen. Binnenkort wordt de opdracht voor de uitvoering van het project verstrekt. Na renovatie van het dak zullen de zonnepalen in 2021 worden geïnstalleerd. Intussen is de verlichting grotendeels vervangen voor ledverlichting en CV-ketels vervangen voor hoogrendementsketels.

5. Besparingsambitie 2020-2023

Volgens het Energieakkoord Holland Rijnland is de ambitie voor Noordwijk om in 2050 een besparing te realiseren van 0,5 PJ ten opzichte van 2014. De besparing van **0,5 PJ** van het totale energiegebruik van de gemeente betekent ca. 30% besparing energieverbruik in 2050.

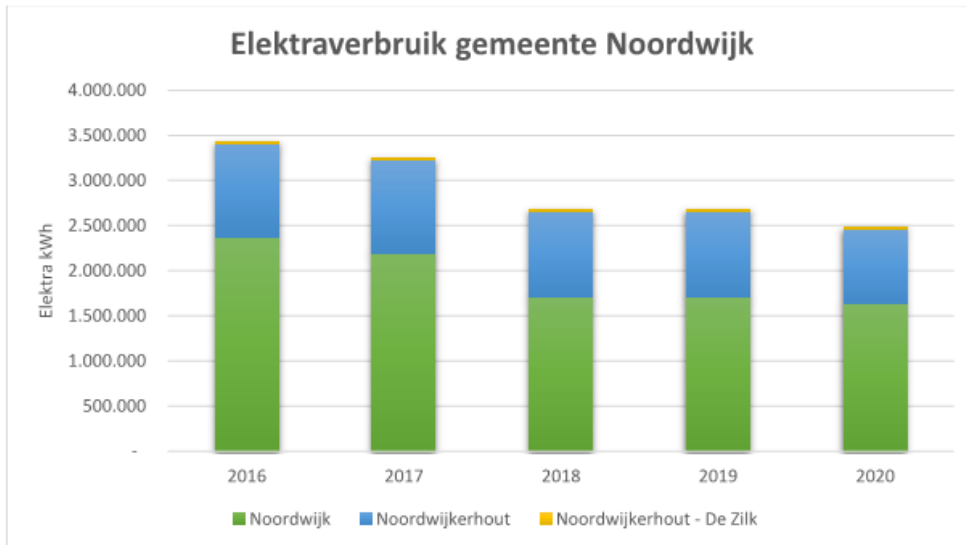
De gemeente Noordwijk als energieconsument had in 2016 een energiegebruik van totaal **3,4 miljoen kWh**.

Tabel 2 Elektraverbruik van de gemeente Noordwijk in kWh per jaar

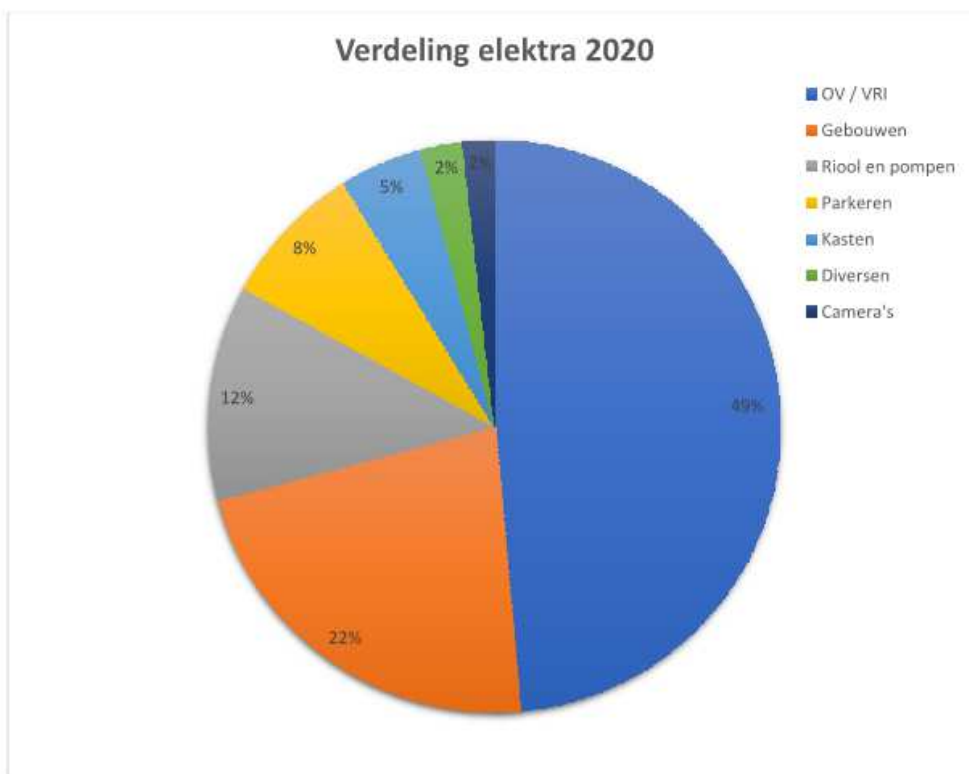
	2016	2017	2018	2019	2020
Noordwijk	2.378.420	2.191.271	1.705.481	1.703.755	1.623.764
OVL / VRI ¹	1.193.276	1.086.025	853.979	869.120	784.079
Gebouwen	547.754	468.853	392.516	348.210	379.511
Parkeren	361.701	358.665	210.636	215.703	215.577
Riool en pompen	140.514	140.147	134.793	189.594	156.101
Camera's	38.079	38.079	31.320	38.183	40.325
Diversen	61.297	61.593	59.626	22.944	22.632
Kasten	27.240	29.349	14.052	11.442	16.980
Fontein / Evenement	8.559	8.559	8.559	8.559	8.559
Noordwijkerhout	1.021.084	1.025.432	938.555	943.045	831.304
OVL / VRI	575.583	545.836	521.127	524.684	457.495
Gebouwen	279.583	278.650	241.225	216.364	186.841
Riool en pompen	128.331	157.198	131.964	145.127	138.870
Diversen	31.772	33.207	34.556	39.767	37.447
Kasten	5.424	5.661	4.804	11.524	5.228
Camera's	-	4.488	4.488	5.099	5.215
Parkeren	392	392	392	480	208
Noordwijkerhout - De Zilk	23.022	25.447	25.726	24.142	23.150
Riool en pompen	23.022	25.447	25.726	24.142	23.150
Eindtotaal	3.422.525	3.242.149	2.669.762	2.670.942	2.478.218

¹ OVL: Openbare Verlichting / VRI: Verkeersregelinstallatie

Grafiek 3 Totaal elektraverbruik van de gemeente Noordwijk in kWh per jaar

Grafiek 4 Elektraverbruik 2020 over de categorieën gemeente breed

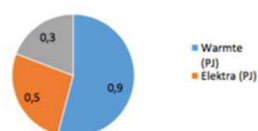

De bovenstaande energieverbruiken zijn samengesteld uit de informatie die uit de aanwezige energiedata. Indien deze data niet voorhanden waren, zijn de gegevens aangevuld met de door energieleveranciers aangeleverde verbruiken. In de jaren 2019 en 2020 zijn steeds meer energiedata in het portaal beschikbaar waardoor deze data nauwkeuriger worden. Op basis hiervan hebben we de energiedata voor de gehele gemeente Noordwijk kunnen herleiden voor de jaren 2016 tot en met 2020 voor elektra.

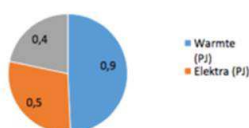
In 2020 hebben we een reeds een besparing gerealiseerd van ca. 31,5% voor de gemeentelijke gebouwen. Daarmee is de feitelijke besparingsdoelstelling voor de gemeentelijke gebouwen in 2050 al bereikt.

Energiegebruik en - besparing Gemeente als consument.	energie gebruik in 2016 (kWh)	energie gebruik in 2020 (kWh)	energie besparing (kWh)	Percentage energie besparing
Energiegebruik gemeentelijke gebouwen	827.337	566.352	260.985	31,5%
Energiegebruik gemeente Noordwijk totaal	3.422.526	2.478.218	944.308	27,6%

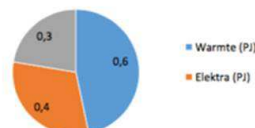
Energiegebruik Noordwijk 2014
1,7 PJ

Energieverbruik Noordwijk 2050
1,8 PJ

Energieverbruik Noordwijk 2050
na besparing 1,3 PJ

5.1 Vervolg acties

- Team Onroerende Zaken gaat door met het planmatig verduurzamen van de panden in combinatie met de uitvoering van het Meerjaren onderhoudsplan.
- Na het aanbrenge van verbeteringen, in een gebouw, wordt het energie label geactualiseerd. Het doel hierbij is om in 2023 ook laatste 40% van de gebouwen te optimaliseren en naar energielabel A-C te brengen.
- De gesprekken met de netbeheerder over het plaatsen van de slimme meters wordt voortgezet.
- Het doel hiervan is om ook de resterende 24% van de meters om te zetten naar een slimme meter.
- De lopende energie besparende/ energie opwekkende projecten worden voortgezet.
- Nieuwe initiatieven worden onderzocht en in het geval voldoende effectiviteit in gepland voor realisatie.
- In de komende jaren wordt de focus verlegd naar het gasloos maken van de gebouwen. De technische mogelijkheden hiervoor worden onderzocht.

Kortom elke mogelijkheid tot besparen die zich voordoet, wordt getoetst op effectiviteit en de mogelijkheid om deze binnen de personele capaciteit van 3 fte op te pakken. Met de huidige structurele werkwijze worden de doelstellingen van energiebesparingen binnen de vastgestelde termijnen probleemloos gehaald.

6. Samenvatting

- De Gemeente Noordwijk werkt al jaren aan het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. Ook worden projecten opgepakt die leiden tot energie opwekking. Het energieverbruik sinds 2016 is met 31,5 % verminderd. Daarmee is de besparingsdoelstelling van de eigen gebouwen al gerealiseerd.
- Met de structurele en professionele aanpak zullen de desbetreffende gebouwen voor 2023 geoptimaliseerd worden en zo mogelijk voorzien van een energielabel A-C.
- Met het invoeren van professioneel energiemanagement zijn grote stappen gezet. De verbruiken zijn inzichtelijk geworden en worden automatisch geanalyseerd. De financiële administratie is gekoppeld. Daarmee is de facturatiecontrole accuraat en efficiënt geworden.
- Er lopen nog enkele projecten in het kader van energie opwekking. Deze zullen in 2021 worden afgerond. Een nieuw initiatief aan de Langevelderslag kan naar verwachting binnen afzienbare tijd worden opgepakt. Nieuwe initiatieven worden onderzocht.
- De komende jaren zal de focus verlegd worden naar het gasvrij maken van de gebouwen. Het uitgangspunt hierbij is, dat dit in eerste instantie gedaan wordt in samenhang met het meerjaren onderhoudsplan, op natuurlijke momenten.

Bijlage 1: overzicht van vastgoed met aanwezige energielabels

Tabel 3 Overzicht van vastgoed met aanwezige energielabels

Energielabel	Bouwjaar	Objectsoort-ID	Objectnaam	Straatnaam	Huis-nummer	Aantal objecten	Gebruiksoppervlak (m2)
A	1965	Sportaccommodatie	SG04 Gymzaal Stijntjesduin	Stijntjesduinstraat	36	1	465
A	1987	Sportaccommodatie	SG08 Gymzaal Binnenhof	Binnenhof	26	1	494
A	1995	Sportaccommodatie	SG01 Gymzaal Hoogwakersbos	Hoogwakersbosstraat	14	1	174
A	1999	Bedrijfsruimte	G10 't Trefpunt	Schoolstraat	2	1	1250
A	2000	Gemeenschapshuis	X-OUT	Viaductweg	50	1	181
A	2000	Onderwijs buitenschools	Kinderopvang SmallSteps	Duin en Dal	1	1	1195
A	2010	Gemeenschapshuis	G05 Bibliotheek	Akkerwinde	1	1	1477
A	2014	Sportaccommodatie	Gymzaal de Egelantier	Beukenlaan	15	1	460
A	2014	Sportaccommodatie	Zwembad Binnenzee	Nieuwe Zeeweg	165	1	3974
A	2020	Gemeenschapshuis	NRB-ZVN Strandpaviljoen	Koningin Wilhelmina Boulevard	102	1	549
A	2021	Sportaccommodatie	Sportcomplex SJC	Lageweg	6	1	
A	2021	Sportaccommodatie	Sportcomplex VVSB	Dr. Schaezmanlaan	2	1	
A+	1993	Sportaccommodatie	SG09 Fluks MSV	Nieuwe Zeeweg	50	1	276
A+	2003	Bedrijfsruimte	G29 Theater De Muze	Wantveld	2	1	2100
A++	1979	Gemeenschapshuis	G36 De Duinpan	Sportlaan	34	1	1124
A++	2008	Sportaccommodatie	NWH14 Gymzaal De Regenboog	Ambachtsweg	2	1	860
A++	2012	Onderwijs buitenschools	Kinderopvang Brede School Boechorst	Lageweg	3	1	606
A++	2012	Onderwijs buitenschools	Peuterspeelzaal Bredeschool Boechorst	Lageweg	5	1	196
A++	2012	Onderwijs primair	S17 Brede school Boechorst - Humanitas	Lageweg	3	1	606
A++	2015	Sportaccommodatie	SG12 Sportcomplex Duinwetering	Duinwetering	105	1	7578
B	1991	Gemeenschapshuis	G07 De Wieken - ontmoetingscentrum	Wassenaarsestraat	5	1	577
B	1992	Bedrijfsruimte	G06 Brandweerkazerne	Duinwetering	102	1	839
B	2010	Sportaccommodatie	Gymzaal Prinsehof	Langevelderweg	2	1	445
C	1930	Kantoor	G01NWH Gemeentehuis Noordwijkerhout	Herenweg	4	1	3270
C	1974	Kantoor	Voormalige Politiebureau -sloop	Dijkzicht	1	1	415
C	1984	Kantoor	G02NWH Bibliotheek NWH	Herenweg	2	1	575
C	1989	Onderwijs primair	S06 Voormalige school Uitvaltj 2	Uitvaltj	2	1	956
C	1991	Sportaccommodatie	SG03 Gymzaal Strandplevier	Strandplevier	2	1	416
D	1916	Bedrijfsruimte	G21a Voorstraat 14 (bedrijfsruimte)	Voorstraat	14	1	220
D	1984	Kantoor	G04 Gemeentehuis	Voorstraat	42	1	4532
D	1992	Onderwijs buitenschools	G09 Gruenepad 2	Gruenepad	2	1	744
D	1998	Bedrijfsruimte	Brandweerkazerne NWH	Herenweg	96	1	575
F	1916	Woning	G21 Wilhelminastr 1 (bovenwoning)	Wilhelminastraat	1	1	251
F	1921	Woning	G14 Voorstraat 26	Voorstraat	26	1	111
F	1943	Woning	G22 Woning Wilhelminastr 3	Wilhelminastraat	3	1	76
F	1960	Kantoor	G18 DPO-gebouw	Hoogwakersbosstraat	12	1	1920
G	1905	Woning	G37 Nicolaas Barnhoornweg 44	Nicolaas Barnhoornweg	44	1	111
G	1975	Gemeenschapshuis	G12 Aula algemene begraafplaats	Oude Zeeweg	32	1	150
Eindtotaal						38	39748

Tabel 4 Overzicht gemeentelijk vastgoed

Categorie	Objectsoort-ID	Objectnaam	Energie-label	Opmerking	Bouwjaar	Straatnaam	Huis-nummer	Aantal objecten	Gebruiks-oppervlak (m2)		
Externe gebouwen	Bedrijfsruimte	Brandweerkazerne NWH	D	D	1998	Herenweg		96	1	575	
		G02a Unit-buitendienst	Niet van toepassing	.	2014	Duinwetering		103	1	33	
		G06 Brandweerkazerne	B	B	1992	Duinwetering		102	1	839	
		G10 't Trefpunt	A	A	1999	Schoolstraat		2	1	1250	
		G21a Voorstraat 14 (bedrijfsruimte)	D	Voorlopig	1916	Voorstraat		14	1	220	
	Gemeenschapshuis	G29 Theater De Muze	A+	A+	2003	Wantveld		2	1	2100	
		G05 Bibliotheek	A	A	2010	Akkerwinde		1	1	1477	
		G07 De Wieken - ontmoetingscentrum	B	B	1991	Wassenaarsestraat		5	1	577	
		G12 Aula algemene begraafplaats	G	G	1975	Oude Zeeweg		32	1	150	
		G36 De Duinpan	A++	A++	1979	Sportlaan		34	1	1124	
		NRB-ZVN Strandpaviljoen	A	BENG - Gasloos	2020	Koningin Wilhelmina Boulevard		102	1	549	
		X-OUT	A	A	2000	Viaductweg		50	1	181	
	Kantoor	G02NWH Bibliotheek NWH	C	D	1984	Herenweg		2	1	575	
		G18 DPO-gebouw	F	F	1960	Hoogwakersbosstraat		12	1	1920	
	Kerk- en Klokkentoren	Voormalige Politiebureau -sloop	C	C	1974	Dijkzicht		1	1	415	
		Toren Jeroenskerk	Niet van toepassing	.	1450	Heilige Geestweg		1	1	78	
	Onderwijs buitenschools	Toren Witte Kerk	Niet van toepassing	.	1778	Dorpsstraat		7	1	283	
		G08 Harlekintje	Niet van toepassing	sloop	1976	Ludolph Berkemeierstraat		24	1	281	
	Woning	G14 Voorstraat 26	F	F	1921	Voorstraat		26	1	111	
		G21 Wilhelminastr 1 (bovenwoning)	F	F	1916	Wilhelminastraat		1	1	251	
		G22 Woning Wilhelminastr 3	F	F	1943	Wilhelminastraat		3	1	76	
		G37 Nicolaas Barnhoornweg 44	G	G	1905	Nicolaas Barnhoornweg		44	1	131	
		Garage	Niet van toepassing	.	1998	Heilige Geestweg		55	1	91	
		Woning Nieuwe Zeeweg 92	Niet aanwezig	.	1900	Nieuwe Zeeweg		92	1	120	
		Woning Schoolstraat 1b	Niet aanwezig	sloop	1988	Schoolstraat		1b	1	421	
		Tijdelijke gebouw	Openbaar toilet Vuurtorenplein	Niet van toepassing	.	2015	Vuurtorenplein		0	1	
		Kinderboerderij	Kinderboerderij Noordwijk	Niet van toepassing	.	2019	Oude Zeeweg		3	1	83
		Totaal Externe gebouwen								27	13891
	Huisvesting Intern	Kantoor	G01NWH Gemeentehuis Noordwijkerhout	C	Voorlopig	1930	Herenweg		4	1	3270
			G04 Gemeentehuis	D	Voorlopig	1984	Voorstraat		42	1	4532
			G20 Voorstraat 28	Niet aanwezig	In opdracht	1902	Voorstraat		28	1	146
		Bijgebouw	G004 Fietsenstalling gemeentehuis "nieuw"	Niet van toepassing	.	1887	Voorstraat		42	1	146
Totaal Huisvesting Intern								4	7948		
Onderwijsgebouwen	Onderwijs buitenschools	G09 Gruenepad 2	D	Voorlopig	1992	Gruenepad		2	1	744	
		Kinderopvang Brede School Boechorst	A++	A++	2012	Lageweg		3	1	606	
		Kinderopvang Smallsteps	A	A	2000	Duin en Dal		1	1	1195	
		Peuterspeelzaal Bredeschol Boechorst	A++	A++	2012	Lageweg		5	1	196	
	Onderwijs primair	Basisschool Boechorst 2	Niet aanwezig	Verantwoording school	2012	Jan de Ridderstraat		22	1	209	
		NWH18 School Prinsenhef	Niet aanwezig	Verantwoording school	2010	Langeveldweg		2	1	2751	
		S01 School gebouw Hoffenne	Niet aanwezig	Verantwoording school	1991	Invaltij		17	1	826	
		S02 Stakman Bossestr 77	Niet aanwezig	Verantwoording school	1974	Stakman Bossestraat		77	1	465	
		S03 School Wakersduin	Niet aanwezig	Verantwoording school	1954	Hoogwakersbosstraat		22	1	1775	
		S04 School Zeehok	Niet aanwezig	Verantwoording school	2003	Julianastraat		11	1	1249	
		S05 School Jutter - Alk	Niet aanwezig	Verantwoording school	1999	Alk		82	1	1412	
		S06 Voormalige school Uitvaltij 2	C	C	1989	Uitvaltij		2	1	956	
		S07 De Witte School	Niet aanwezig	Verantwoording school	2004	van Panhuysstraat		19	1	780	
		S09 School Bronckhorst	Niet aanwezig	Verantwoording school	1982	Bronckhorststraat		32	1	2308	
		S10 School Schapendel	Niet aanwezig	Verantwoording school	1974	Stakman Bossestraat		73	1	1386	
		S12 Noordwijkse school	Niet aanwezig	Verantwoording school	1975	Hoogwakersbosstraat		14	1	958	
		S13 School Het Duin	Niet aanwezig	Verantwoording school	1974	Stakman Bossestraat		79	1	1010	
		S14 School Duinpieper	Niet aanwezig	Verantwoording school	1980	Stakman Bossestraat		81	1	1106	
		S22 School de Egelantier - 2	Niet aanwezig	Verantwoording school	2014	Hafkenscheidtlaan		2	1	174	
		school Boechorst	Niet aanwezig	Verantwoording school	2012	Jan de Ridderstraat		4	1	1164	
		School De Egelantier	Niet aanwezig	Verantwoording school	2014	Hafkenscheidtlaan		2	1	926	
	School De Regenboog	Niet aanwezig	Verantwoording school	2008	Ambachtsweg		1	1	2177		
	School Sint Victor	Niet aanwezig	Verantwoording school	2013	Pilarenlaan		33	1	2655		
	Schoolwoningen Bredeschol Boechorst	Niet aanwezig	Verantwoording school	2012	Jan de Ridderstraat		24	1	184		
	Onderwijs voortgezet	S17 Brede school Boechorst - Humanitas	A++	Verantwoording school	2012	Lageweg		3	1	606	
		Teylingen College	Niet aanwezig	Verantwoording school	2009	Langelaan		1	1	7966	
		S15 Northgo College	Niet aanwezig	Verantwoording school	1992	Duinwetering		107	1	9097	
	Totaal Onderwijsgebouwen								27	44881	
	Onderwijs-sportgebouw	Sportaccommodatie	Gymzaal de Egelantier	A	Voorlopig	2014	Beukenlaan		15	1	460
			Gymzaal Prinsehof	B	Voorlopig	2010	Langeveldweg		2	1	445
			NWH14 Gymzaal De Regenboog	A++	Voorlopig	2008	Ambachtsweg		2	1	860
			SG01 Gymzaal Hoogwakersbos	A	A	1995	Hoogwakersbosstraat		14	1	124
SG03 Gymzaal Strandplevier			C	C	1991	Strandplevier		2	1	416	
SG04 Gymzaal Stijntjesduin			A	A	1965	Stijntjesduinstraat		36	1	465	
SG08 Gymzaal Binnenhof			A	A	1987	Binnenhof		26	1	494	
SG02 Voormalige gymzaal Stakmanbosse 65			Niet aanwezig	sloop	1975	Stakman Bossestraat		65	1	444	
Totaal Onderwijs-sportgebouw								8	3758		
Sportgebouw			Sportaccommodatie	De Schelft	Niet van toepassing	Wordt nieuw	1980	Maandagsewetering		202	1
	SG09 Fluks MSV	A+		A+	1993	Nieuwe Zeeweg		50	1	276	
	SG12 Sportcomplex Duinwetering	A++		A++	2015	Duinwetering		105	1	7578	
	Sportcomplex SJC	A		Nieuwbouw - gasloos	2021	Lageweg		6	1		
	Sportcomplex VVSB	A		Nieuwbouw - gasloos	2021	Dr. Schaeplanlaan		2	1		
Zwembad Binnenzee	A	A	2014	Nieuwe Zeeweg		165	1	3974			
Totaal Sportgebouw								6	16988		
Eindtotaal								72	87466		

Voorstraat 42
2201 HW Noordwijk
☎ +31 (0)71 36 60 600
✉ gemeente@noordwijk.nl
🌐 noordwijk.nl